

CÂTEVA ASPECTE ALE RESTAURĂRII CERAMICE OGLINDITE PRIN MATERIALUL ARHEOLOGIC PROVENIT DINTR-UN MORMÂNT DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DE LA CÂMPULUNG

Dr. Ancuța-Elena PUNGOI*

*restaurator expert ceramică,
Muzeul Județean Argeș

Abstract: *Recalling a rich material culture, specific to the Iron Age, the Ferigile Culture has left important ceramic testimonies through its graves found in the Arges County. This fact is intended to be exemplified by the restoration process attributed to the first Tomb from Campulung in the Arges County.*

Keywords: *archaeological pottery, restoration, Ferigile culture.*

Cuvinte-cheie: *ceramică arheologică, restaurare, cultura Ferigile.*

În urma săpăturilor arheologice sistematice realizate în anul 2020, în situl arheologic de la Negru Vodă Nr. 76, Câmpulung, de către colectivul format din arheologii Venera Rădulescu, Dragoș Măndescu, Marius Păduraru, Ion Dumitrescu și Andi Pițigoi – au reieșit trei morminte care aparțin culturii Ferigile (700-500 a. Chr.). Acest grup de morminte tumulare, de incinerare, datează din perioada târzie a Primei Epoci a Fierului.

Am să evidențiez, cu prilejul acestei comunicări, problematica restaurării materialului ce s-a impus în prezervarea ceramicii provenite din unul dintre aceste morminte, și anume Mormântul I.

Ceramica provenită din acesta a însumat 234 de fragmente, împărțite în 14 pachete, recoltate pe șantier, conform normelor preventive de salvagardare a bunurilor arheologice: excavarea, curățarea, investigarea științifică, reconstrucția coerentă a formei din fragmente, completarea formei și ornamentului (dacă este cazul), protecția climatică și mecanică prin peliculară, etalarea¹.

Câteva etape de restaurare au fost comune tuturor fragmentelor și anume: selectarea, curățarea umedă și uscarea pe hârtie de filtru. Așadar, în urma selectării fragmentelor, după pastă, culoare și formă, au apărut elemente constitutive ale unor vase: baze, butoni, fragmente de la gât și gură.

¹Ion Sandu, Vasile Cotiugă, Andrei Victor Sandu, *Aspecte moderne privind conservarea științifică integrată a artefactelor din ceramică*, Cucuteni – 5000 Redivivus: Științe exacte și mai puțin exacte, Ediția 5, Iași, 2010, pp. 39-46.

Fig. 1. Înainte de restaurare.

Fig. 2. Înainte de restaurare.

În acest mod se poate realiza o clasificare a lor și, bineînțeles, restaurarea a căpătat nuanțe particulare, în funcție de specificul fragmentelor. Astfel din acest lot desfășurat de ceramică, provenit din Mormântul I, au apărut:

- ♦ Trei cănuțe neîntregibile, ce aveau pasta maro-roșcat cu angobă; prezentau un grad de friabilitate ridicat, arderea fiind oxidantă. Pentru consolidarea fragmentelor înainte de lipire – poliacetat de vinil fără plastifiant de tip Würth 3D/4D – s-a efectuat o impregnare cu Paraloid 72, în procent de 10%.

Fig. 3. Cană 1.

Fig. 4. Cană 2.

Fig. 5. Cană 3.

Fig. 6. Fragmente vas mare.

♦ Fragmente din partea superioară, mediană și din baza unui castron. Acestea sunt caracterizate de pastă cenușie cu angobă neagră, compactă, ardere inoxidantă. Au fost lipite elementele care se potriveau, cu poliacetat de vinil, fără plastifiant, de tip Würth 3D/4D.

♦ Fragmente din bază, partea mediană, o gură dintr-un vas mare, pastă gri, angobă maro, deschis neîntregibil, ardere mixtă, friabilitate ridicată. Datorită stadiului de degradare avansată a pastei, s-a optat pentru impregnarea cu Paraloid B72, în procent de 10%, tot înainte de lipire.

♦ Fragmente neîntregibile dintr-un vas cu caneluri. Acestea aveau degradarea pastei destul de avansată, muchii tocite, elementele constituente fiind de culoare cărămizie, prezentând o ardere oxidantă. Așadar s-a impus o impregnare cu Paraloid 72, prin pensulare, în procent de 10% pentru consolidarea fragmentelor, lipirea cu poliacetat de vinil, fără plastifiant, realizându-se ulterior.

Fig. 7. Vas globular în timpul restaurării.

Fig. 8. Vas globular în timpul restaurării.

Fig. 9. Vas globular în timpul restaurării.

Fig. 10. Vas globular după restaurare.

♦ Un vas globular, tip cană – fără toartă, cu pastă neagră și angobă maro. Prezintă caneluri transversale în zona mediană, până spre gât. La baza gâtului, unde începe toarta, sunt dispuse circular trei proeminențe. Vasul a avut o ardere mixtă. În această situație procesul de restaurare a continuat prin lipirea tuturor fragmentelor existente, pe subansambluri. Adezivul folosit în acest demers a fost același poliacetat de vinil, fără plastifiant, folosit anterior. Pentru consolidarea structurii s-au realizat completări ale spațiilor lacunare, cu ipsos de modelaj, pe amprentă din ceară dentară. După finisarea zonelor consolidate, pentru prezervarea

acestora, dar și pentru estetica piesei, s-a făcut integrarea cromatică cu tempera. După finalizarea restaurării bunul cultural rezultat are următoarele dimensiuni: DB- 8,5cm, DMax-14,5cm, H~10 cm, DG ~8cm.

♦ Un castron mic, format din șapte fragmente. Pasta de culoare cărămizie, cu angobă maro și nisip în compoziție, prezenta ardere oxidantă. Buza artefactului era ușor arcuită în interior, în formă de sfoară pierdută. În partea mediană, spre gură, se regăsesc patru butoni, probabil strict decorativi, orientați cu vârful înspre bază. Vasul a prezentat următorul flux de restaurare, după curățare: uscare pe hârtie de filtru; lipire cu poliacetat de vinil, fără plastifiant; completare cu ipsos de modelaj, pe negativ din ceară dentară, doar unde a fost cazul și integrare cromatică. În urma refacerii bunului cultural au reieșit următoarele dimensiuni: DG-15 cm, DB-7,5 cm și H-6,5 cm.

Fig. 11. Castron mic în timpul restaurării.

Fig. 12. Castron mic în timpul restaurării.

Fig. 13. Castron mic în timpul restaurării.

Fig. 14. Castron mic în timpul restaurării.

Fig. 15. Castron mic după restaurare.

♦ Vas mare cu două șiruri de butoni, dispuși în partea mediană și spre gât, pastă neagră, slip maro în exterior, ardere mixtă. Artefactul a avut următorul proces de restaurare, după etapele comune, respectiv asamblarea fragmentelor prin lipire cu poliacetat de vinil, fără plastifiant. Un aspect important al restaurării acestei piese este faptul că completarea s-a realizat doar acolo unde a fost necesar pentru structură, vasul neîntregindu-se. Deși există elemente din bază, partea mediană și gură, completarea ar reprezenta mai mult de 55% din obiect, nefiind astfel, o opțiune. Dimensiunile vasului sunt: DB-12cm, H-25cm, DG~9cm, DMax~28,5cm.

Fig. 16. Vas mare după restaurare.

În concluzie, diversitatea obiectelor ceramice din Mormântul 1 de la Câmpulung a implicat abordarea procesului de restaurare, prin prisma valorii documentare a acestora, mai puțin a celei artistice.

Așa cum dovedesc și aceste fragmente, fiecare element constituenț reprezintă un caz unic, deși diagnosticul poate fi comun mai multor piese, operațiile pot fi diferite în funcție de specificul lor.

Astfel, artefactele din ceramică formează cea mai abundentă categorie de cultură materială, oferind informații relevante despre stilul de viață, comportamente sociale, economice, tehnologice și funerare. Rezistența ceramicii, de-a lungul mileniilor, se reflectă prin faptul că, în ansamblul descoperirilor arheologice, este cea care predomină din totalitatea resturilor antropice.

Aceste vase fragmentare vor rămâne drept mărturie a culturii Ferigile (700-500 a. Chr.), putând fi studiate și cercetate în cadrul Muzeului Județean Argeș.